

का° [१८. ५. १६.] द्वादशगृहीतं विग्राहं जुहोत्यृताषाडिति प्रतिस्वाहाकारः
 राष्ट्रभृतो वाङ्मारात्तः पूर्वः-पूर्वी मन्त्रः । आज्याद्द्वादशगृहीतं गृहीत्वा विभज्य द्वा-
 दशांशं कृत्वा ऋतेत्यादिद्वादशमन्त्रैः (41.) प्रतिस्वाहाकारं राष्ट्रभृतसंज्ञा आहुतीर्जुहो-
 ति व्यतिषक्तेषु द्वादशमन्त्रेषु पूर्वी मन्त्रः स्वाहा वाडित्यन्तः उत्तरस्ताभ्यः स्वाहे-
 त्यन्तः ततो मन्त्रे यानि पुल्लिङ्गानि स न इदं ब्रह्मेत्यादीनि तानि व्यवहितपठि-
 तान्यप्यपकृष्य (42.) पठित्वा पूर्वी मन्त्रः सम्पाद्यः यानि च स्त्रीलिङ्गानि तस्यौष-
 धयोऽप्सरस इत्यादीनि तान्युत्कृष्योत्तरो (43.) मन्त्रः सम्पाद्य इत्यर्थः ॥ द्वादश
 यज्ञेषु गन्धर्वाप्सरोदेवत्यानि । तत्रायं विभागः । ऋताषाडृतधामाग्निर्गन्धर्वः स न
 इदं ब्रह्म क्षत्रं पातु तस्मै स्वाहा वाडिति वाडन्तः पूर्वः-पूर्वी मन्त्रः तस्यौषधयो
 ऽप्सरसो मुदो नाम ताभ्यः स्वाहेति स्वाहान्त उत्तर-उत्तरो (44.) मन्त्रः पूर्वी
 गन्धर्वदेवत्यः उत्तरोऽप्सरोदेवत्यः । एवं पञ्चकण्डिकास्वप्यग्रे मन्त्रविभागो ज्ञे-
 यः । तथा च श्रुतिः [१. ४. १. ६.] पुष्ते (45.) पूर्वस्मै जुहोत्यय स्त्रीभ्यः पुमांस्तं
 तद्वीर्येणादधात्येकस्माद्व पुष्ते जुहोति ब्रह्मीभ्य-इव स्त्रीभ्यस्तस्मादप्येकस्य पुष्-
 सो ब्रह्मव्यो ज्ञाया भवत्युभाभ्यां वाङ्मारेण च स्वाहाकारेण च पुष्ते जुहोति
 स्वाहाकारेणैव स्त्रीभ्यः पुमांस्तमेव तद्वीर्येणादधातीति ॥ तथा चैवमृताषाड् सं-
 हितः सुषुम्णाः इषिरः भुज्युः प्रजापतिरिति षष्ठां पूर्वमन्त्राणामृताषाडित्यादिनाम-
 का गन्धर्वा देवताः तस्यौषधयः तस्य मरीचयः तस्य नक्षत्राणि तस्यापः तस्य
 दक्षिणाः तस्यऽऋक्सामानीति षष्णामुत्तरमन्त्राणामोषध्यादिनामका अप्सरसो दे-
 वताः ॥ अथ मन्त्रार्थः । योऽग्निर्गन्धर्वः स नोऽस्माकमिदं ब्रह्म ब्राह्मणजातिमिदं
 क्षत्रं क्षत्रजातिं च पातु रक्षतु । कीदृशो गन्धर्वः ऋताषाड् ऋतं सत्यं संहतऽइ-
 ति ऋतषाड् सत्यं संहते असत्ये कुपितो भवतीत्यर्थः सहेः साडः स इति [पा°
 ८. ३. ५६.] षत्वम् पूर्वपदस्य हान्दसो दीर्घः । तथा ऋतधामा ऋतं सत्यमविनश्यत्
 धाम स्थानं यस्य स ऋतधामा । य ईदृशोऽग्निः तस्मै अग्नये गन्धर्वाय स्वाहा
 वाङ् वषट्कारेण सुद्धतमस्त्वित्येको मन्त्रः ॥ तस्याग्नेर्गन्धर्वस्यौषधयो व्रीह्याद्या ना-
 म नाम्ना अप्सरसः स्त्रीत्वेन भोग्याः । कीदृश्य ओषधयः मुदः मोदते जना या-
 भिस्ता मुदः ओषधयो वै मुद ओषधीभिर्हृदि सर्वं मोदतऽइति [१. ४. १. ७.] श्रु-